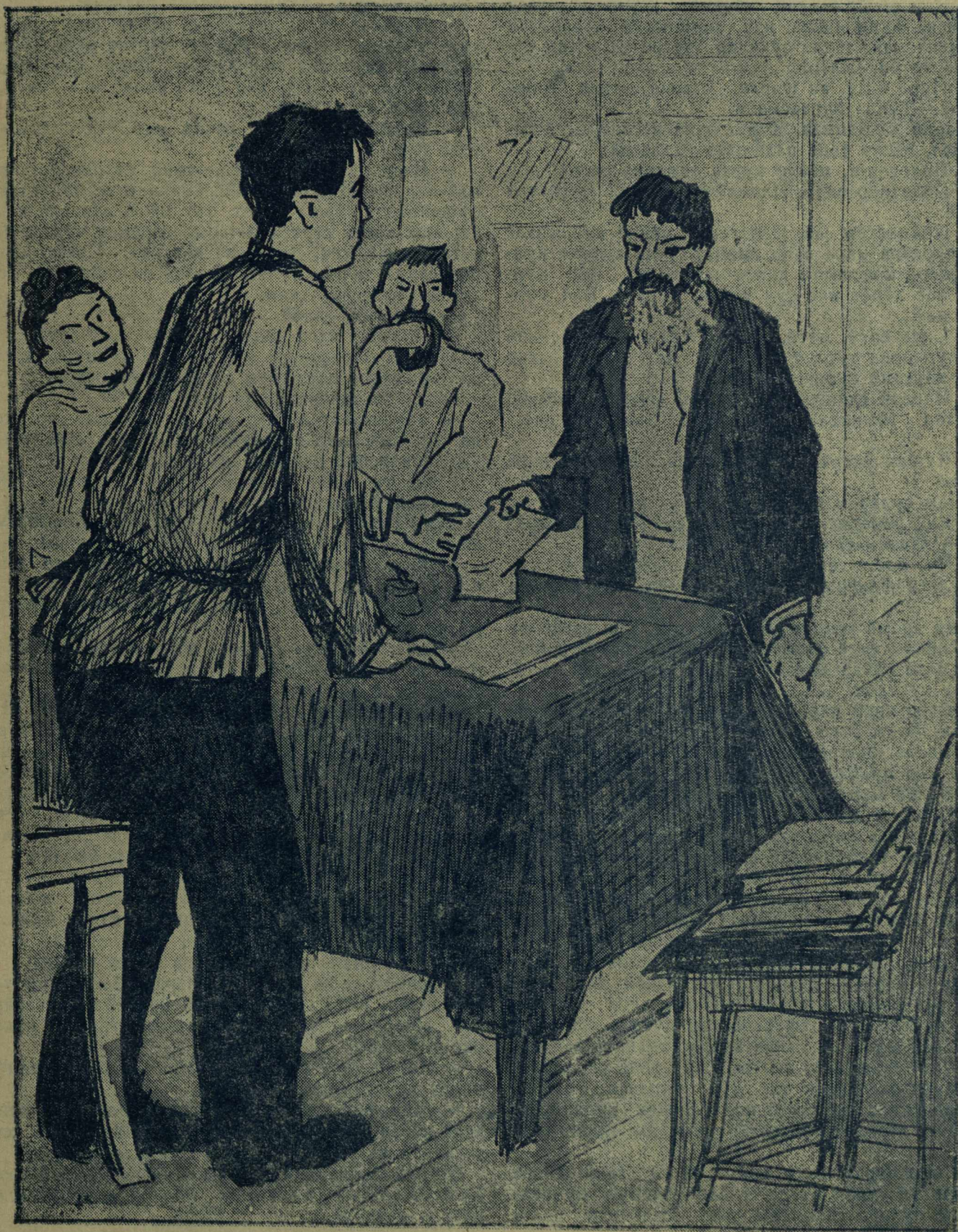

КАПКӢН

№ 9—10. АВГУСТ. 1938 Ҷ.

„Чӓваш Коммунӓ“ хаҗат кӓлараӢ

— Йулташ председатӓл, зӓйавлени җырса килтӓм те.. Илӓр-ши мана колхоза?
— Сана илмесен кама илес-ха тата, ну кала-ха, кама? Йӓлӓпе те есӓ җеҗ колхоза кӓмесӓр йулиӓ та..

Җемиери тавлашу

Митта Петәр.

Акимсен җемиинче хашпәр чухне пәр пәчәкҗә сәлтавраһа тем пысакәш тавлашу туха-туха кайнә. Пәр ирхине җапла:

— Кам җемернә җак кәленче куркана?!—тесе йатлаҗнә Аким ашшә, куҗ харшисене хәвәртән выдәтнә май, хәрлә сухалне чәтретсе.—Кам җемернә тетәп, каләр!

— Йурә әнтә, ан шарла, старик,—тенә Аким амәшә.—Тупнә йатлаҗмәли.

Старик ләпланман. Курка ванчәкәсене тыта-тыта вәл, вәсем җине пәха-пәха йатлаҗнә:

— Пәлетәр-и, мәнле курка җемернә есәр?

— Пәлетпәр әнтә. Илемләччә. Тәрлә тәрәсемләччә.

— Пәлместәр җав. Пәлетәр-и, мәнле курка вәл? Вәл куркана мана хама винчет тунә хыҗҗан пулнә ёҗкәре хреснатте парса парнеленә. Вәл куркана епә хәрәх икә җул упраса усранә. Вәл куркана епә...

— Җитә әнтә, атте,—тенә Аким.—Йатлаҗнипе апа пурпәрех тәрлетейместән. Ак җитес пасар кунә вәрҗәнә курка иләпәр.

— Илесси җинчен мар еп, кам җемернә җинчен йитәтәп. Мәншән каламастәр? Кам җемернә... Кам?

— Кушак үкерсе җемернә апа. Мән-ха вара уншән?

— Ан кулар манран. Кушак җук вәт пирән.

— Епә җемернә,—тенә йулашкинчен Аким арәмә.—Астәваймасәр... сәтел җинчен үкернә.

— Ну, вот,—тенә старик.—Каларәм вәт кам та пулсан җемернә тесе. Мәншән җемертән-ха вара?

Аким арәмә чәнмен. Вәтаннә вәл. Тен җаванпах пул, никам җине пәхмасәр, пүртрен тухса кайнә. Вәл тухса кайнә хыҗҗан старик тепәр хут харкашма пусланә.

— Епәр илсе парас тенә хәре илмерән,—тенә старик, Аким җине чәрсәррән пәхса.—Ху суйласа, ху кәмәлна киләшнине илтән пулаф. Пәлетән-и, мәнле хәр пулнә вәл?

— Начар мар хәр пулнә,—тенә Аким.

— Пәлместән нимән те. Хәр чухнех вәл ашшә-амәшне сахал мар тарәхтарнә. Җемиепе пәрле ларса апат та йәркелән җине пәлмен: уйрәмән антарса пама хушнә, уйрәм тирәкпе апатланнә. Апла җеҗ те мар-ха, уйрәм алшәллипе пит шәлса пурәннә вәл. Пәлетән-и әнтә мәнле хәр пулнә?

— Начар мар пулнә,—тенә каллех Аким.

— Начар мар, начар мар... Мән пәлетән ес?—кәшкәрсә пәрахнә старик.—Акә манән аслә кин сакәр җул хамәрпа пурәнаф. Сакәр җул пурәнса сакәр пусләх усә... ффу!.. Сакәр пусләх сәтар та туман вәл мана. А, санән арәму килнә-килменех, килни икә ерне җеҗ вәт-ха, икә ерне җеҗ... Икә ерне пурәнсах хәрәх икә җул упранса усраннә куркана үкерсе җемерчә пулаф. Мән курапәр-ха малашне? Мәнле кәна сәтар тумә вәл пирән җемиене!..

Җав самантрах Аким арәмә кәрсе тәнә. Хәрах аллинче ун тулли витре, тепәр аллинче мунчала ләстәкә пулнә. Арҗынсем җине ытлашши пәхса та тәман вәл:

— Тухса кайәр-ха кунтан,—тенә.—Урай җума пусләтәп.

Арҗынсем тухнә. Тухнә та ампар умне ларнә. Старик каллех Акимә хәтәрсә йатланә:

— Куратән әнтә, пәлетән-и мәнле җин вәл,—тенә чәләнне чәтретсе.—Ураине җәртет вәт, пүрте вәхәтсәр хавшатса ишәлтерет. Енер җеҗ җунә. Пайан каллех җаваф. Тәп тумә килнә вәл кунта... Җурт пәтерме килнә.

— Тасарах пурәнни начар мар әнтә, атте,—тенә Аким.

— Нимән те пәлместән,—тенә старик.—Кулаф вәл пиртен. Мәшкәлаф. Пәркунхине те ав, санән җаварантан шәршә кәрет, тет мана, җаварна кунсеренех, чәлән туртса пәтермессеренех, чүхесе тасатас пулаф, тет. Ача кәна вәт вәл. Җапах манран җапла каласа кулаф. Намәса та пәлмест. Есә ху та намәссәр, Аким.

— Мәншән, атте?

— Йаланах таса кәпе, таса йәм, җап-җутә атә тәхәнәтән. Праҗникре мар вәт. Праҗникре тәхәнәс тумтирне ахаф чух сәтәрсе пәтеретән.

— Ху та тәхәнәкалатән вәт атә?

— Тәхәнәкалатәп кәна җав. Праҗникрен праҗнике җеҗ. Епә әнтә апа вәтәр җул ытла тәхәнәтәп. Җапах вәрҗәнә пек җакәнса тәраф.

Татах та нумай каләшнә вәсем. Старик татах та нумай йатлаҗнә.

Аким арәмә урай җуса пәтернә. Арҗынсене апат җиме чәннә. Апат җисе тәраннә хыҗҗан:

— Хыв-ха кәпүнә,—тенә вәл старик җине пәхса.—Йәмне те хывса пар.

— Мән!—тәләнсе, пәтәм сәнсәпачәпе хәрелсе ыйтнә старик.

— Акә, тасисене тәхән,—тенә Аким арәмә.—Ерне ытла уләштарман вәт җийәнтисене. Хыв-ха. Халех җуса килетәп.

— Ан мәшкәла луччә!—шәл витәр каланә старик.—Ху хыв хәвән йәммүнә. Ухмах мар-ха кашни ернере кәпе-йәме уләштарма. Кашни ернере җавасшән есә. Җава-җава хәвәртрах сәтәлтерсе пәтерес тетән пулә. Пәлетән-и, мән шутлатән есә?

— Ан шарла әнтә, старик, ан шарла,—тешә Аким амәшә.—Киләшүлән шәкәлтатса җеҗ каләсә пурәнса чухне, темшән йалан харкаштан.

Старик ләпланман. Пайан иртнә. Ыран. Кунсеренех йатлаҗнә вәл, харкашнә. Сәлтав хыҗҗан сәлтав тупса пынә. Йулашкинчен вара Акимпа арәмне чәнсе илнә те, ләпкән та йәвавшән, кашни сәмахә җинчә чарәна-чарәна тәрсә каланә:

— Җитет сире. Нумай алхасрәр. Сахал мар тарәхтартәр. Кайәр тухса. Җемиене ирәке хәварәр.

— Уйәрас тетән-им вара, атте?.. Уйәрас кәларас тетән-им?

— Кайәр тенә сире. Уйрәләр. Хәвәра халлән кирек мән хәтланса пурәнәр.

— Мәншән-ха апла? Мәншән уйрәлмала?—тенә аслә кәҗән кин.—Ахаф те чухән. Пәр чухән ху-җаләхран икә чухән хуҗаләх пулмала-им вара?..

Старик ләпланман. Хайән сәмахне калла илмен. Акимпа арәмне нимәнсәр, пәр шәрпәк памасәр уйәрас кәларнә.

...Унтанпала әнтә нумай шывсем йухрәс. Нумай

вяхат иртрё. Унтанпала ёнтё пурәна-пурәна Аким хай те старик йатне илтрё. Атте тейекенсем сес мар, асатте тейекеннисем те пур ун. Икё ывәл, икё кин. Пурнәс сителёклё. Мён кирлё, пурте пур: апат-симёсё те, тумтир те... Ёс хысһан каннә вәхәтра итлемешкён—пұртрех радио, патефон. Аслә кинён аслә ывәлё тата, сёрме купәс шинче те аванах вылама пёлет. Мён кирлё тата! Пурте сителёклё. Килёшүлё сёмйе... Телейлё сёмйе. Сак сёмйери сынсем те пёр-пёринпе килёштерсе сес пурәнмала пек.

— Сапах тавлашасё,—тет Аким.—Ывәлсем пите хайар ман. Кинсем те йавашах мар, парәнмасё. Пёр тытансан, ну-и тавлашасё вара.

— Мён пирки?

— Темёскер ситмест вёсене йалан. Акә, ёиер сес-ха вәл, колхозран илнё ытлаши тупаша аста вырнастарас пирки тавлашу хускатрёс. Кинёмсем каласёсё, сёвё сёлекен машина илетпёр, теһсё. Ывәлсём вёсемпе килёшмесёсё, мотоциклет илетпёр, теһсё. Пёчёккисем те тата, хама асатте тесе чёнекеннисем: мотоциклет, мотоциклет илмеле, теһсё. Хам та савнах калатәп. Арәм мана хирёс, кинсен шухашё майлә. Ну, терём, ләпланәр! Ләпланчёс. Пурте ман куһран пәхасёсё. Ну, тетёп, кам мотоциклет илес тет—аләрсене тәратәр! Кам хирёс? Хирёс сахалтарах.

Сапла вёһленчё сёмйери тавлашу. Кинсен ёмёчё те, паллах, ситес сулхине, тен унченех те пурнәһланё.

Парикмахёр патёнче

Шупашкарти парикмахёрсем сёс кәтралатас ёһре електричествана „аппаланма“ тёлён вёренсе ситмен-ха, тесе үпкелешесёсё кәтралаһма йуратакан ликесемпе аппасенчөк хәһпёрисем.

Н. Свөрчков үкерчөкё.

Парикмахёр.—Чш...ш...ш! Мён сүхәратән?

Кәтралантарахан:—Какуй чшшшлаттарса кунта, картлаттарсах туртаҗ сүсёме. Ёлёкхи хёрарәмсен сүсёсене те усал упәшкисем сакнашкал хыттән тәпәлтарман пуль...

Етеме канлөх кирлөх. Сехет майатникё въл канмасарах пурәнма пултарат. Канлөхе йуратакан йапала мар въл. Етеме канлөх сәкәр-тәвар пекех кирлө. Канлөх пулмасан, етем, ман пек, жаләбәсем сьрма пултарат.

Канлөх пулманран епё пётөмпе виçе хутчен жаләбә сьртәм. Анчах усси вара виçе пусләх та пулмарө.

Авалхи чәвашсем сәпла каланә: хур ларнә вырәна пұрт лартсан, пұрт сивё пулат, ёне выртнә вырәна лартсан—әшә пулат, тенё. Мана пурәнма панә сурта авал сәл пулнә вырәна лартнә пулас: йалан сын сұрет. Йут сын пыман кун пөлтөртөмпе пөре те пулман. Кам пынине пөлке, малала каланине итле.

Пөр ир хамәр вырән синчен тәнә тәман мәрийе тасатакан етем пырса кечё. Хәрах аллине милке, тепөр аллине хәрәм витри тытнә въл. Аләк урлә кашнә-кашман, кәмака вйушкисене усса пама хушрө. Мәрийе тасатасшән.

— Кәмака мәрийи—урана тәхәнмәли атә мар. Кашни кун тасатмасчө әна. Виçөмкун кәна тасаттарнәччө. Унтанпа пөрре сөс хутнә-ха. Хәрәмә тасатмаләх пулман-ха, терөм.

— Чөннөрен килнө епё. Хәрәмне тәваймарәр пулсан, чөнмеле марччө,—хирөсет.

— Епөр чөнмен. Суйса каламәстәп. Тепөр уйәхсәр, килсен те көртмөстөп,—терөм хайхине, таса урайнех лартнә хәрәм витрине хура аллинчен тыттарса.

Капла каланәшән мәрийе тасатакан сйленчө. Пире „йытә пичөсем“ тесе хәварасшәнчө пулас та, анчах епё сйленнине кура, апла каламарө, „йыт турташшө“ тесе сөс хәварчө.

Мөн тетөр есөр? Мәрийе тасатакан тухса кайнә-кайман пөр ватә йеннеле суләннә хәрарәм пире көпе-йөм парса хәварасшән пычө.

— Ман пата көпе-йөм сума леснө сын сәкәнәта пурәнәт-ши,—тет.

— Ай-уй, епөр көпе-йөм сума паманске.

Хам хушамата каларәм та, пама тесе йәтса пынә көпе-йөме памасарах тухса шурө.

Тепөр ирхине, көтмен сөртен, пирөн хапха умне сәмәл автомашин ерөхтерсе пырса тәчө. Шофөр, май мар көрнеклө йөкөт, кабинкәран кәтра пушне кәларәс:

— Хушнә вәхәтрах килтөм. Афа, лар,—терө мана.

— Ларсан әста кайәпәр вара?—шиклө шикленнө, көрөк арки пөркеннө сын сассипе йөтрам уван.

Шофөр ман сине кәни пәхса сур минут ытла тәчө.

— Сана лартса кайма ара... мана начаљствә хушнәччө. Ай, ес пулмарән-и? Хушамату мөнлөччө?

Епё хушамата, көр саспалли пытармасәр, каласа патәм.

Елөк туй ачисем: „Атте йатне каласан, пире такам та хөр парө, хамәр йата каласан, качака та сутас сук“, тесе йурлаччөс. Туй ачисен йуринчи пекех, хамән хушаматәма каласан мана шофөр автомашинәпа лартса каймарө.

Ман пата чирлө сьнсем те сывалма тесе пыркаласчө. Хушамата каласан, чирөсене пәхтармасарах тухса утасчө.

Хәш чухне милиционерсем те көрсе тухасчө. Хушамата каласан, мөн өспе килнине каламасарах, тухса кайасчө.

Почтадьонсем кашни кун тенө пекех пирөн хәсәт-журналсем пәрахма сәкса панә йөшчөке пире тивөслө мар сьрусем, журналсем, хәсәтсем, повесткәсем хурса хәварасчө. Пөр йөкөт хөр шырама пычө.

— Есө асәннә хушаматлә хөр кунта пурәнмасә,—тенине өненмерө.

— Есө въл хөрөн ашшө пулас,—терө мана.—Хөрна усәлса сьүреме, манпа пөрле йама хәратән. Въл кунта пурәннине сәвәнпах каласшән мар есө,—тесе хучө.

Чөнмен сөртен маљар пырса пұрт урайне сәрласа хәварасшән пулчө.

— Чөнменрен мар, чөннөрен килтөм,—тет хай.

Аптрамала! Тепринче сехетсем йусакан маствәр будильник сехет йәтса пычө.

— Йусама патәр та, илме пымарәр,—терө.

Йусанәшән укса ыйтрө.

— Ай-уй! Хәсан сана епөр сехет йусама панә?!

Хушамата каласан, тухса карө, сехетне хәвармарө.

Хам килте пулман вәхәтра пөр хәрарәм ик ачине йәтса пынә.

— Сәк ачасемшөн упәшку алимент тўлемө,—тесе төлөнтөрнө ман арәма.

Хушамата илтсен, манран алимент шырас шухәша пәрахнә.

Хәш чух рассьнәйсем телеграм илсе пырасчө. Хушамата каласан, телеграма тыттарса та пәхтармасчө.

— Ман арәм пайан ача суратса парасшән,—тесе пычө пөр ир тепөр сын.—Сәк суртра акушеркә пурәнәт тенине илтсе килтөм,—терө ман арәм сине өмөтленсе пәхса.

Хушамата каласан, тухса карө.

Пөрре хамәр килте сук чух пирөн килкартине пөр лав вутә пушатса хәварнә. Заказ паман, укса тўлемен, кам илсе килнө? Кәс пулттипе сьнни пычө. Вутәшән укса ыйтәт.

Хушамата каласан, укса илмерө, пушатса хәварнә вутта кайала илсе карө.

Кәнтәрла мар, сөрле те канлөх сук. Хапхаран шак-шак-шак шаккасчө, шәлтәр-шәлтәр шалтәр-таттарасчө, чүречерен тәк-тәк-тәк тәкәртатасчө. Усса көртсен, хушамата каласан, ытлашши каласә тәмасарах тухса кайасчө.

Пөррехинче сурсөр иртни пөр сехет төлөнчө хапхаран шаккани арәмпа иксөмөре тутлә йәхәран картах вәратса йачө.

Шакканан сьнна усса көтрөмөр те, въл:

— Епө сьвәрма килтөм,—терө пире.

— Сан хваттер ку суртра мар-ске, ыра йул-ташәм,—терөм сөм үсөр, ури синче тайкаланса аран тәракан етеме.

— Кунта еттрине пөлетөп,—терө хайхи сын мана хирөс кәшкәрсә.—Мана кунта йулташ йачө. Кооператив урамөнчө, 1-мөш нөмөрлө суртра

пуранатӓп, ҫывӓрма пыр, терӓ. Хай халех килме пулчӓ.

Пурте вайпах керсе карӓ. Аппай! Тумтиресем пӓхмала мар лапранса пӓтнӓ. Малти ҫтенана ҫурӓмпа тайӓнса пӓтӓмпех вараласа пӓтерчӓ.

— Пӓрене ҫумне ан сӓвен-ха, йулташӓм,— терӓм хайхине.

— Ҫакӓнта ыртатӓп та, ирчченех ҫывӓратӓп,— тесе урайне ним сармасӓрах лап сарӓлса ыртрӓ.

— Асӓнӓ хушаматӓ етем кунта ҫук, тенине ӓненмерӓ.

Мӓн тӓвас кунпала. Сӓтӓрсе те пӓхатӓп, йатласа та пӓхатӓп, хушамата каласа та пӓхатӓп— кайасшӓн мар. Аптӓраса ҫитрӓм. Арӓма пускиле чуптарса йулташа чӓнтерсе килтертӓм.

Йулташпа иксӓмӓр харӓс туртатпӓр. Тамасӓ. Ёнсе кукли ҫитерсе йарас патнех ҫитрӓм. Хам пӓтӓмпе лач шыва ўкрӓм. Хурах кашкарма пусларӓ. Астарса кӓларса йамали ӓса йулташ тупрӓ. Хайхи ўсӓре хай патне ерех ӓсме чӓнчӓ вӓл.

Ерех тесен пӓлӓт ҫинчен те татӓлса анма хатӓр етем ку сӓнӓве хапӓл тусах йышӓнчӓ.

Вара хайхи ҫынӓн астара-астарах пуртрӓн те, килкартинчен те илсе тухса, пӓр квартал хушши ҫавӓтса кайрӓмӓр. Кайсан-кайсан, кӓсарӓр ӓнтӓ кун пек хӓтланӓшӓн, пӓрахрӓмӓр та, тартӓмӓр, усӓрскер хыҫран хӓвалама хал ҫитереймерӓ. Хапхасене питӓрсе хутӓмӓр. Кӓтмен-чӓнмен хӓнаран ҫапла майпа аран хӓтӓлтӓмӓр.

Вӓл тайӓнса вараланӓн пурт пӓренисене арӓм тепӓр кунне хыра-хыра ҫуса аран тасатрӓ.

Пӓрахут ҫинчен аннисем те час-часах ҫӓрне-кунне пӓлмесӓр пырса аптратаҫҫӓ.

— Кооператив урамӓнчи 1-мӓш номӓрлӓ ҫурт ҫаках-и?— теҫҫӓ вара.

— О — О —

Йӓпреҫри ресторана

— Директӓр йулташ, шӓнасем питӓ нумай си-рен?

— Нумайах мар. Пӓр икӓ пин [пус пулӓ ҫав... шутламан та.

— Пӓтерме кирлӓччӓ вӓсене.

— Кирлех мар. Акӓ сивӓтсен, хайсемех пӓ-теҫҫӓ.

— Сивӓтсен? Хӓлле-и?

— Вара ҫав. Хӓлле пирӓн ресторана ҫав те-ри сивӓ пулаӓ. Сивве чӓтаймаҫҫӓ шӓнасем. Са-халланаҫҫӓ. Ун чухне кунта апатланма ҫӓрекен ҫынсем те сахалланаҫҫӓ. Ёҫ-ха, ӓҫ! Хама та пӓр черккине тултарса пар, еппин.

Дм. Михайлӓв.

Ишлей районӓнчи „Аврора“ колхозра ҫаплагчӓ

Колхозник: Лаша кирлӓччӓ те, ӓҫта лашасем? Председатӓл (И. Ҫеменӓв): Улӓхра вӓсем. Утӓ ҫийӓҫҫӓ.

Колхозник: Хайхине-и? Пӓркунах тийесе килсе капана хумали тӓхӓр купа утӓна-и?

Председатӓл: Тӓххӓр мар ӓнтӓ халӓ. Таваттӓ ҫеҫ йулӓн,—ана та пайан йе ыран ҫисе пӓтерме кирлӓ. Ҫав ӓсе пӓтермесӓр лаша памастпӓр-ха никама та.

П. Ухват.

„Ҫаках“ тесен кам патне килнине каласа парҫҫӓ.

Епӓр пурӓнӓ ҫуртра асӓнӓ хушаматӓ етем ҫукки ҫинчен каласан, ҫаварӓсене карсах пӓра-хаҫҫӓ.

— Хай йанӓ адрӓсӓ тӓрӓх кунтах пулмалаҫке,— теҫҫӓ.

— Кунтах пек туйӓнат пулсан, есӓр ҫак урамӓн тепӓр вӓҫӓнче ларакан ҫурта кайса пӓхӓр. Унта вӓл, тетӓп.

Унтине акӓ мӓнрен пӓлетӓп: ара, пирӓн урамра пӓрремӓш номӓрлӓ ҫурт иккӓ. Пӓрри—пирӓн, тепри—урам вӓҫӓнче. Епӓр пурӓнӓ ҫурт хапхи ҫине „Кооперативная, д. № 1“ тесе ҫырса ҫапӓн, вӓсенне ҫырман. Мана пурӓнма панӓ ҫурт пыҫӓк мар, тепри—пирӓн урамӓн тепӓр вӓҫӓнче ларакан „пӓрремӓш“ номӓрлӓ ҫурт пыҫӓк, нумай хват-терлӓ...

Ҫурт номӓрне улӓштарма кирли ҫинчен хула советне виҫӓ хутчен хут ҫырса панӓ. Усси виҫӓ пулӓх пулмарӓ. Тем масар ҫурт номӓрне улӓш-тарса памасҫӓ.

„1939 ҫулти пӓтӓм Союзри халӓх перепиҫӓ ҫинчен“ Чӓваш АССР Халӓх Комиссарӓсен Советӓ йышӓнӓн постановленире каланӓ: „хула тата по-ҫолкӓ советӓсене 1938 ҫулти августӓн 15-мӓшӓнчен кайа йулмасӓр плошчӓдсен, урамсен, переулӓксен, садсемпе булварсен йӓҫӓсене, ҫуртсемпе хват-терсен номӓрӓсене йӓркелесе ҫитерме хушас“ тенӓ.

Августӓн 15-мӓшӓ те такҫанах иртсе кайрӓ. Ман пата пайан та хамӓр чӓнмен тата чирлемен ҫӓртенех „Васкавлӓ пулӓшу“ пырса карӓ.

Аӓа, Аӓӓл хӓррине

Уӓӓн Миши.

Аӓа, савниҫӓм Аӓӓл хӓррине!
Илемлӓ Аӓӓл. Вӓл пӓрре тамасӓ тап.
Вӓл уҫӓлтарӓ икӓ чӓрене...

Аӓа, савни!

— Ҫук, пушӓ мар, пымастӓп...

Аӓа, савни ҫут Аӓӓл хӓррине.
Йе ун инҫеҫӓ йанкар уҫа мар-и?
Хӓвел шевлийӓн ылттӓн тӓррине
Ес ытараймӓн...

— Анне кайма хушмарӓ...

Аӓа, савниҫӓм, Аӓӓл хӓррине!
Кайма хушмасӓ, паллах, хӓр амӓшӓ.
Еп сӓвӓ калӓп, чи чиперрине,
Санӓн йатне ҫеҫ ҫырнине...

— Пырам-ши?

Аӓа савниҫӓм, Аӓӓл хӓррине.
Унта еп йурлӓп чи илемлӓ йура.
Пирӓн телейлӓ пурӓҫ йуррине,
Пирӓн йатпа ҫеҫ ҫырнине...

— Ну, йурӓ...

Аӓа, савниҫӓм, Аӓӓл хӓррине!
Хай сӓввинче, илемлӓ йура та
Савӓ каччу уҫӓ хай чӓрине,
Пӓр сӓмах ҫеҫ вӓл калӓччӓ...

— Пыратӓп!

РЕДАКЦИНЕ ШЫРАСА

Семёрлере тухса таракан хаҗат редакцине пёр султалакранпа пулманччә епә. Кәҗал йатар-лаах унта кайма тел килчә. Вәл хаҗатан корреспондентчә вәт епә. Редактартан инструктаж илсе килес тетәп пулаҗ. Тухса утрәм. Җитрәм Җемёрлене. Редакци алакне уҗрам та кёрсе тәтәм. Ак халех ёнтә, тетәп, редактара куратәп, сывләх сунатәп, унтан сәмах ваклама пуҗлатәп.

— Мән кирлә сана?—терә мана хирәс пёр пөчк пүлөмрен тухна хәрарәм. Хай темәскер чәмлаҗ. Тин җеҗ, сыртна сыртәмне те җәтса йама ёлкөреймесёр, сәтел хушшинчен тухна пулас.

— Есёр кам пулатәр-ха? Редактәр мари?—тесе ыйтрам, хәрарәм куҗәнчен җәтарас пек пәхса.

— Мәнле редактәр сана? Мән мәшкәласа җүретёр. Уборшчиңа епә.

— Редактәр кирлөччә мана...

Уборшчиңа сасартәк куҗран җухалчә. Җухалчә те часах хайпе пёрле пёр 12—13 җулхи ачана йертсе килчә.

— Епә редактәр,—терә ача.—Мән каласшәнччә, пиччә?

— Заметка парса хәварасшәнччә епә. Тата малашне мән җинчен җырса тәмалине ыйтса кайасшәнччә санран.

— Хаш йалтан килнә ес?

— Җәнкасран. 20 җухрам җеҗ кунтан.

— Җав Җәнкас җинчен пирән шулти җтена хаҗачә җине җырса тәрасшән-и вара ес?

— Мәнле шул?

— Ачасене вөрентекен шул. Ак епә те кунта вөрентәп. Шулти җтена хаҗачән редактәрә пулас ёҗлетәп.

— Аха! Анланатәп. Е-е-е, райхаҗатан редакцие кунта марим вара?

— Җук. Кунтан урах җөре куҗна.

Ачапа сывпулашрам еп. Редакци аҗта, мәнле җөре куҗни җинчен те ыйтрам, анчах вәл тәрәс-сән калама пултарайматәп, терә.

Тухса утрәм. Урампа пыратәп. Ёҗес килет. Киоскәран пёр курка квас илсе ёҗрәм. Ман хыҗ-җан тепёр җын ёҗрә. Вәл питә шукәл тумланнаскер, җухалне пёр уйххранпа хырманскер—квасне ләнкәртатса ёҗнә май, ман җине темшән питә хайулан пәхса илчә. Епә те пәхрам. Редакци аҗтине каламән-ши, тесе ыйтрам,

— Райредакци-и?—терә җын.—Мән тума кирлә вәл сана?

— Ёҗ пур. Көрсә курас тенөччә.

— Курма пултаратән. Ак җак җулпала кайәр-кайәр та, сулахайала пәрәнәр. Пәрәнсан татах кайәр-кайәр та, сылтәмала пәрәнәр. Вара каллах кайәр. Кайәр-кайәр та хәрах каспа җүлеле хәпарәр. Җүлеле хәпарәр-хәпарәр та, хәвеланәҗ йеннеле җул тытса җурҗөреле пәрәнәр. Пәрәнәр та, айләмала анса кайәр. Вара унта есә пёр лапчәк җурт тел пулатән... Пар-ха, тепёр курка!—терә хайхи җын, квас сутакан йенне пәрәнса.

Епә утрәм. Җав җын кәртәна җулпала кайатәп. Кайатәп-кайатәп та сулахайа пәрәнатәп. Татах кайатәп. Сылтәмала пәрәнатәп. Хәрах кас телне җитрәм. Җүлеле хәпаратәп. Хәпартәм-хәпартәм та, хәвеланәҗ йеннеле җул тытса җурҗөреле пәрәнатәп. Пәрәнтам та айләмала анса кайрам, Ан-

там та хайхи лапчәк җурт телне җитрәм. Кетәм. — Мән, аҗ турлеттерме-и?—терә пөри, кәнә-көменех.

— Җук,—тетәп,—Сапожник-им ес?

— Вара җав. Пирән мастерской ку.

— Редакци аҗта?

— Пөлместәп. Мәнле редакци?

Урах җәнмерәм. Тухса утрәм. Леш җын, квас ёҗсе йулна җын улталарә пул, тетән. Җавантах хама хам та ёненместәп. Мәнле-ха улталатәр. Лайахах каларәске вәл мана. Лапчәк җурт патне җитетән, терә. Җитрәм ак. Җук редакци. Хырам выҗрә. Столовая кетәм. Апатланатәп. Йөритавра пәхкалатәп. Пәхатәп та, мана хирәс ретри сәтел җинче хайхи җын, шукәл тумланнаскер, хырман җухалласкер, лара парәҗ.

— Вара,—тетәп.—Мәнле-ха? Есә каланә лапчәк җуртра редакци җук унта.

— Җапла, җапла,—терә хайхи җын.—Унта мар вәл. Пәҗәр каласа пөтереймерәм сана еп... Җавар типсе җитнөччә. Вот итле. Җав лапчәк җурт патне җитетән те, хәвелтухәҗ йеннеле пәрәнатән. Пәрәнатән та, җырма кассипе җүлеле уләхатән, унтан сулахайа пәрәнатән. Пәрәнса кайатән-кайатән та вара, тарасалә җәнә җурт умне җитсе чаранатән. Картишне кәретән. Җаванта пулаҗ вара „Социалисәмла ёҗ“ хаҗатан редакцие... Пар-ха мана кофә? Е-е-ей!

Тухса утрәм епә. Вәл каланә тәрәх редакцине часах, тепёр икә сехетренех шыраса тупрам. Епә пына җухне хаҗат работникәсем алак пирәсе тәрасҗә. Мәншән капла иккенне ыйтрам.

— Заҗати пөтнә ёнтә,—терәс вөсем.

— Редактәр кирлөччә мана.

— Пайан килмен вәл. Пушә мар пулас, лару-сенче пул.

— Мәнле-ха вара? Сирәнпех калаҗас пул апла. Кетәмөр редакцине. Кәнә-көменех хайхи җын, мана җул кәртәтса йанә җын та җитрә.

— Тупран-и?—терә вәл.—Җакә ёнтә пирән редакци. Епә редактәр.

Вара йалтах анлантам. Анлантам та редактәра хирәс ларса сәмаха пусларәм. Мих. Сиктөрме.

Тухмасҗ

Шкопединститутан коридорәнчи баксем шывсәр типсе ларәҗә.

Препод... иле парса йанә җадаҗана каллах туса ки... ес?

Студент: Шулашласа лартәм-лартәм, тухмарә...

Преподаватәл: Теләнмеле. Мәнле-ха тухмасҗ пулаҗ вәл?

Студент: Теләнмелех-ши вара? Баксенче те авә мән җухлә пәркаласан та, мәнле кәна ёҗес килсен те, шыв тухмасҗ.

Приветәм Г.

КУЛМА ЙУРАТАТӘП ТА

— Есә, Ләриван, „Капкән“ вулама йурататән-и?

— Ара, йуратмасәр. Йуратасса йурататәп та, темшән, кахалсем җинчен ытларах җырасҗә унта.

— Вөсем җинчен җырни кулашла мар-им?

— Ара, кулашла пулмасәр. Вөсенчен кулма, йурататәп-ха та, темшән, хамран кулна пек туйнаҗ.

Г. Лантәш.

„Стройкара“

Шупашкарти сёле ача сачён суртне кәсалах
туса пётөрмеле, анчах пайанччен сурт никёсне
те хывайман.

Н. Свєрчков ӯкерчєкє.

Свєрчков .387.

— Ма туртан! Кунга: „Табак туртма йурамасъ“ тесе сырнă. Стройкана сун-
тарса йама пултаран.

— Аста стройки?

— Хамър тăнă вырăнта.

Мишук палли

Иван Ара

Сэр касиччен те ыран сывараймарэ Пухвари. Ун куҥ умёнче йаланах Клементей ерех ёсё тараф пек, хай сёс ёсет пек, Пухварине пёр черкке те памасф пек. Ирхине Пухвари никама пёр самах чёнмесёр тухса кайрё. Аста кайрё, никам та пёлеймерё. Сичсёрминне анса кайрё тейён. Сук, унтан тавраңайман пулеччё. Вэл тепёр висё кунтан, ыран Йухма пасарё тенё чух, хул хушшине пёр мишук хамла хёстерсе тавраңчё. Кас пулна ун чухне. Кантарла суре́ме йурамасф. О, сын курсан, темле йат саралё йал сине. Клементей халё те пёлет. Лайах пулмё хамлапа сутӓ тунӓшан. Сутӓ тунӓшӓн сёс мар, сынсене услам йёркипе лартса суре́нёшён.

Сапла услам таваф Пухвари. Пайан кӓна мар, ёнер те, висёмкун та... вис-таватӓ султанпах. Хамлапа кӓна мар, тата какайпа та. Ну, калапӓр, халё какай вахӓчё мар. Ана хёлле аван ситмёл-сакӓрвуншар тенке сура́х илсе пусма, тата вунултӓ кило какайа килошара́н вуншар тенке сутма. Халё хамла вахӓчё. Халё хамла хутра. Ун пек-кине чухлаф вара Пухвари. Хайне чухлаттарна́ вахӓтсем те пулассё—тытна́ вахӓтсем.

Килсен нумай канса та́марё Пухвари. Пёрре савра́нса ыртрё те та́чё. Савӓн пекех хайён вун-вис сулхи ывӓл ачине те ытлашши сывратмарё. Ана колхоз килкартинчен лаша кулсе килме каларё.

— Пулӓницана кайма тесе кала,—хистерё вӓл а́на.

— Сёрле кам пулӓницана кайаф,—ма́картатрё уна́н ывӓлё, сылта́м аллине сулахай хулён айне чиксе йарса.

— Тата каласса та́ратна? Марш! Ах, шёшлё! Тин сёс ыйхӓласа та́ракан ывӓлё тухса ва́ркӓ-ничен пёр самант та иртсе ёлкере́ймерё.

Пухвари ыра́н сине тайӓнчё те шуа́шласа ыртаф. „Вунӓ кёрепенке. Иртнё пасарта вунта́ватшара панӓччё. 140 тенкё. Сук, мана сёралла́ кирлё: вунпиллёксёр памастӓп... татах вёсё-хёрри-сёр шуа́ш. Тёрли тёрли сине утланса килет. Хирёсу́лё шуа́шсем, тавлашма па́хассё. Ей, вёсем сине па́хса та́рсан, Йухмана хӓсан ситен. Часрах васкамала.

Лаша килчё. Пухвари ларчё те вёстерчё. Вёстерет Пухвари, кустараф анчах. Сул та́раш-шёпех пасара кайакан лавсем. Вута́, пёрене тата ытти кайаф Йухма пасарне. Пухвари вёсем сине па́хса та́масф. Вунӓ кёрепенке хамлала́ лавёпе пуринчен те ирте-ирте кайаф.

„Сёралла́ тенкё,—татах шуа́шлаф вӓл.—Вунултшара пама пулмё-ши? Сёр утмӓл пулаф. Ех, вунсичшере кайсанччё“... Татах шуа́шлаф, нумай шуа́шлаф. А кам пёлет, тем синчен шуа́шлаф вӓл. Уна́н ашне кёрсе никам та итлесе лармасф. Анчах, „ма пёр вунпиллёк кёрепенке илмерём-ши?“ тесе укёнсе пыни иртсе йулан лавсем синче ларса пыракансене а́раснах илтёнчё.

Шӓ́нкӓртама ситсе пына́ чух ша́пӓр-ша́пӓр туни туйӓнчё, унтан чёреслетме пу́сларё, вара витре́рен та́кна́ пекех шавлаттарса йачё. Мён ку? Са́мӓр. А хамла? Пётет хамла. Пухвари мишукё

сине хӓпарса ыртрё. „Хам тавар мар,—терё,—а хамла йёпенсен пётет. Сёр ситмёл тенкё!“

Ёмётсёр шуа́шсемпе муталанса пына́ май, хысалтан са́мӓр хупӓрласа киллине сисеймен Пухвари. Лаши чупаф, урапи кусаф, су́лтен са́мӓр та́каф, айалтан пылчӓк ва́ркӓна́ф. Мишукне хупӓр-ласа пыракан су́рамё сине пёр вершукран кайа мар пылчӓк купаланчё. Паллах, су́рам витёр шыв кайма пултараймасф. Анчах су́рам синче пылчӓк су́лтен са́вакан са́мӓрпа ирёлет те, мишук сине са́рхӓнса анаф. Па́сӓлаф тавар...

Ша́п кӓна хваттере ситсе кёрсен, са́мӓр-иртсе кайрё. Сантала́к килчё уйартса. Па-сар начар мар пулмала пайан. Пёр самант ча-ра́нса та́масӓр унта васкамала. Анчах мёнле-ха капла? Мишук пылчӓкланна́. Пылчӓкланна́ тавара хавас мар никам та. Ас тупрё Пухвари. Пёчёккё пулсан та пусё пуша́ мар ун. Ху́саран типё михё илсе хамлине са́ва́нта пушатма а́с ситрё. Ху́си те ча́ркӓшса та́марё. Кайна́ чухне ку́ртсе парӓн, тере те... йёпе мишук а́шёнче йёпеннё хамлана типё мишука пушатрёс. Типёре́ххисене сийелерех хучё Пухвари, йё́переххисене варрине. Аван пулчё. Кам сисет а́на. Йӓ́тса ла́хрё. О-хо, тепёр икё кёрепенке хутшӓнна́. Кунта иксёр тенкёрен те иртсе кайаф укса.

Йухма пасарё пысӓк пулаф. Йухма пасарёнче тавар нумай. Килёссё кунта та́стан, та́стан. Килёссё кунта Йелчё́крен те Ша́мӓршран, Па́ва хулинчен пу́сласа Улатӓр таранах. Мён кӓна сук унта, ми́се урам. Вы́ла́х урамё, чу́лмек урамё... Пусма тавар тесен, пусма тавар. Йём, ша́лавар, кёпе. Су, са́мӓр-та, какай. Ва́рман сёре́нчисем йӓ́ва́сран темтепёр туса килнё. Вӓл таварсене туйанма тесе хирти-сем лав хы́сӓ́н лав ты́ра тийесе килёссё. Ты́ра, кулачё, са́ка́р... Пу́ремечё, капӓ́ртма. Са́ра та пур. Мён кӓна сук Йухма пасарёнче... Пасартан тухса кайас сё́рте кура́к урамё пур. Кура́к, лашана сёлё парас умён чёр кура́к ситерсен аван. Са́ва́н-тах кёре́се, пичё́ке-шетник. Йуна́шарах Кле́мен-тей кре́пле сутаф. Кирлё тавар. Хиртисене ва́рман сёре́нчисен таварё кирлё, ва́рман сёре́нчисене—хиртисен таварё. Са́ва́нпах та пулё, ва́рмантан килнё тавар тесе, Петрав Пухвари те кура́к ура-мёнче хамла сутаф. Хамла. Анчах мёнле хамла? Ана вӓл висёмкун анчах Па́рачкавран кёрепен-кине икшер тенкё ту́лесе илсе килчё. Ы́йтса па́хар-ха, сул укси мён чул илет вӓл.

— Хамлу мён чул та́раф?—пырса ы́йтрё пёри

— Вунулт тенкё, ей... вунсиччё.—Йулашкине хыпаланса каларё Пухвари. Аха́рнех, вӓл халё те хакне килёштерсе ситереймен.

— Ма вунсакка́р ыйтмаста́н,—терё те вара лешё, уттарчё. Илмерё. Са́в ва́хӓтра Кле́ментейён висё кёреплине Пухвари куҥ умёнчех илсе кай-рёс. Лайа́х тавар. Хай тунӓ тавар. Хакне ёмёт-сёрленсе ыйтмасф Пухвари пек. Шайласа ыйтаф. Са́ва́нпа илёссё. Са́ва́ та́ра́хтараф иккен Пухва-рине. Уна́нне илёссё, тет вӓл, манӓ́нне пёр сын ыйтрё те кайрё. Часрах тепри килтёрччё.

Сав вәхәтра ун патнеле пәри хайулан утса пычә. „А-ха, ку илет-ха,—шухәшне вестерчә Пухвари. Анчах...

— Вырән укси,—терә хайхи сывхарнә сын.
— Таварә кайман вёт-ха.
— Есә ана сутма килнә пулас?
— Сутма сав.
— Апла вырән укси тавай... Ей, чим-ха, ку Мишука астан тупрән есә? Хәвән-и?
— Хамән пулмасәр.
— Хушамату мәнле?
— Петров.
— А, мишуку сиччә „Л“ паллә, Леонтьев. Манән хушамат. Шап кәна манән пәркун сухалнә мишук.

Хамлапа мар, чән малтан мишук паллипе тытрәс Пухварине. Пасар укси пухакан Леонтьев милицине чәнсе илчә.

— А, каллех Петров,—палларә ана тин сөс ситсе тәнә милиционер.—Каллех килтән? Каллех хамла сутма?

Халъхинчә чәнах та сичсәрмине анса кайма хатәр Пухвари,—Пала шывне саплах сикеччә, анчах унта ситиччен пасартан тухсан та сухрам чупас пулаф. Унччен кәмәл та сөмсөлме пултараф. Ситменнине тата Патәрийелсем Пәлине те тин кәна пөвенә. „Пәркунхи милиционер. Пәркун та сакә тытнәччә. Халә кайалах савә, сөрсәташшә...”

— Айта, кайса актә сырапәр,—терә милиционер.

— Хамлана сутрани, Пухвари?—тесе йөкөл-тешсе йулчә Клементей, йулашки кәреплине тепәр сынна киләшсе тәраканскер.

Пәсәлнә

Шупус йаләнчи (Трак р.) колхозән икә пус әратлә сысна аси пурччә. Пәри вилчә. Вәл вилнәшән колхоз председатәлә Григорийев калама сук хытән хурланчә. Хурланчә те, тепәр аси те вилсе ан кайтәр, тепәр пысәк хуйхә ан пултәр тесе—ана пусса пәрахрә. Пусрә те ашне ви́ссе пәхрә: 9 пәт аш. Сак 9 пәт аша тәварласа нүхрепә лартрә. Каллех хуйхәрма пусларә Григорийев. Санталәк ашә тәраф, аш пәсәлса кайаф пулә тесе хуйхәраф. Пәсәлман-ши тесе кунсеренех сисе пәхаф. Сийет-сийет Григорийев, нимән те паллә мар: пәсәлнә пек те туйәнаф ана, пәсәлман пек те. Каллех сийет.

— Пәсәлнә пулә тупата,—тет вәл ревкомисси членәсене.—Сисе пәхәр-ха?

Сөмөрле районәнчи Саватер йаләнче

— Сирән йала ми́се екземпляр ха́сат килет?
— Пөрре.

Пёчөк пи́смоносе́ц

Сөрпү районәнчи Туптулкасси йаләнче чылай-ранпа ёнтә вунә сулхи Владимир Михайла́в пи́смоносе́ц пулса ёслет. Сынсем мән хуша́счә, ана итлет вәл. Кашни ыйта́ва ёспе ответлет.

— Сыр-ха мана пәр ви́сә уйа́хлаха ха́сат?—те́счә.

Владимир сыраф.

— Халләхе еп сыра́наймаста́п-ха,—те́счә.

Владимир сырмасф.

Сак сыра́нманнийех тепәр ернерен Владимир-тен ха́сат ыйта́ф:

— Сав ха́сатна пар-ха мана?—тет.

Владимир параф.

Леш, укса ту́лесе сыра́нна подписчик ха́сатса́р лара́ф. Ыйта́ф:

— Мәншән ха́сат памаста́н?

— Ана еп, сана́н ха́сатна, сав пиччене патәм. Хай мана уншән панулми парата́п терә те...

Ха́сатсемпе сөс мар, сырусемпе те савән пекех. Пәр хәрача патне йут йалтан сыру килнә.

— Сак сыра́ва пар-ха мана?—тесе ыйтнә күр-шәри йөкөт.

Владимир панә.

— Мана сыру килмелеччә, есә сухатра́н пулә, Владимир?—тесе ыйтнә хәр.

— Сухатман епә ана, сав пиччене патәм,—тене Владимир. Хай мана уншән конфет парата́п терә те...

Владимире питә шел. Илөрте́счә ана. Хәрхен-ме́счә. Сакнашка́л пөчөк ачана сакнашка́л пысәк ёс шанса паракансене те питә шел. Мәнле сынсем-ши вөсем? Пусләскерсемех-ши?

Ф. Перо

Лешсем итлөсчә. Сийөсчә.

— Мән чухлә йулнә-ши, ви́ссе пәхәр-ха?

Лешсем итлөсчә. Ви́сөсчә.

— Та-а-ак,—тет Григорийев.—9 пәтра́н 2 пәт йулнә. Сыра́р актә. Пәсәлса 7 пәт чакнә тейәр.

Лешсем итлөсчә. Актә сыра́счә,

— Ну, ан сыра́р, хурата́р! — тет Григорийев.—Йалтах пәсәлнә, сөр айне пытарнә тейөпәр. Ку 2 пәтне пөрле сийөпәр.

Итлөсчә лешсем. Пөрле сийөсчә.

Сапла әратлә а́сасемсө́р та́рса йулчә колхоз: пәри вилчә, тепри „пәсәлчә“.

Кол Корлек.

— Кам сыра́нна ана?

— Пи́смоносе́ц.

П. Итлек.

Ан ӓмсан мана, нахал!

Йехрим Иванё

Сака иртне тунтикун
Пулче йанкар тарӓ кун.
Вӓл кун епе пер пӓччен
Турӓм пилӓксер процент.

Ан ӓмсан мана, кахал,
Йуратмастап еп сана—
Сан ӓскунӓсем сахал,
Пурӓ те вунна кӓна.

Хӓрлӓ тутӓр хӓррине
Пурсӓн җиппе тӓрленӓ.
Ан пӓх, кахал, ун җине,
Саншӓн мар хатӓрленӓ.

Кам каларӓ, имӓш еп
Сана савап, хисеплеп?
Сан пек кутӓн найана
Лартас җук еп хам җумма.

ӓйхӓ җупҗи Кириле,
Текех манпа ан пупле.
Преми илне Пӓрасук
Урӓх сана савас җук.

Йуратса пайан ӓслерӓм
Еп колхозӓн хирӓнче...
Ес мӓн туса кун вӓслерӓн?
Выртраӓ җырма хӓрринче.

Манӓн савни трактӓрис,
Таврара ун пысӓк чыс.
Пӓхӓр авӓ ун җине—
Ордӓн җакна кӓкрине.

Хам йуррама еп пӓтертӓм,
Хӓвӓр пуслӓр тепӓрне.
Кахала нихсан савман еп,
Савас та җук ӓмӓрне.

„Шыхлазанри“ перилӓсем.

Шахазан пушта уйрамӓнче ӓслекеӓ телеграфисткасем августӓн 16-мӓшӓнче райсојуза акӓ мӓнле телеграммӓ пырса панӓ.

„Всем райсојузам копия доргоделам перила 20 августа 1 сентября провотите районие однодневние теткие пасары посвешени началу учебново кода тень пасары насначайте зоглазованийую местними орканисатси азортимент доваров прамышленых школно пизмных учебников мобилизуйте местах дакше завосом пазарасверните губу целуйте потершанных стапилних ушепников Наркомторк Ивенох“.

Райсојуз работникӓсем ку телеграммӓна вуласа җамка тарлатна, җӓм шыва ӓкне.

— Мӓн ку? Мӓнле перила?—тенӓ вӓсем.

— Перила-и?—тенӓ телеграфистка. — Период тесе җырас ыраӓнне җырна ӓна.

— „Разверните губу целуйте“ тени мӓне пӓлтерет тата?

Телеграфистка тутисене сарӓлтарна та йӓл-йӓлл! кулса йана. Тепӓр кунхине вӓл, августӓн 17-мӓшӓнче, каллех тепӓр телеграммӓ, акӓ мӓнле телеграммӓ райсојуза пырса панӓ:

„Исключением патерево шыхлазаны севодня претлакаю молнеровать по тылекраму доваробород не исполнению примус открывается наркомторк Ивенох“.

— Мӓн ку, „патерево, шыхлазаны“?

— Батырево, Шихазаны ӓнтӓ,—тенӓ телеграфистка.—җавна та пӓлместӓн-и?

— Апла иккен. Ку мӓн тата, мӓнле примус открывается?“

— Приму оргвыводы тейес ыраӓнне җапла җырна ӓнтӓ,—каллех йӓхӓл-йӓхӓл кулса йана телеграфистка. Кула-кула тухса кайна. Халӓ те җавӓнтах телеграммӓсем илне җӓртӓх кула-кула ӓслет вӓл. ырасла та, җавашла та лайӓх пӓлет. Пӓлне җӓртӓх җавнашкӓ телеграммӓсенчен мӓшкӓлани пире җеҗ мар, тен почта уйрамӓн пуслӓхне те тӓлӓнтерет пул.

Дм. Иванов.

Канашра тупӓнна.

Сиккассинчи (Канаш р.) Шмидт йӓҗепе тӓракан колхозри колхозниксем Канаша мунчала лӓҗме кайна. Хӓш те пер мунчала җыххисене, җӓрӓ марши кусем тесе, мунчала илекеӓ тыткаласа пӓхаҗ.

— җак җыхӓ пӓхма пӓҗӓккӓ, алпа йӓтса пӓхсан тем йӓварӓш. җыххине салтса пӓх-ха,—терӓ мунчала илекеӓ лав хуҗине.

— җӓнах та, мӓншӓн вӓл? Салтса пӓхам-ха... Ай-уй! Пирӓн фермӓри сысна җӓрисем тем. О-о-о таватта! Вот пирӓн фермӓра сыснасем час-часх вилеҗӓ. Вилне сысна җурисене свиарниксем фермӓ җывӓхӓнчи наус айне йе мунчала купи-сем хушшинче пытарса хураҗӓ. Кусене колхозах илсе кайас-ха, правлени предҗедатӓлне—Косарӓв йулташа кӓтартас,—терӓ лав хуҗи.

Илле Пайташ.

„Мухмәрлә“ сурт

Шүпашкарти Свердловская урамри, 14-меш
номәрлэ сурт йәтәнса анма хатәрленет. Ана йу-
самассё те, пәсса та антармассё.
Харлампийёв үкерчөкё.

Коммунхоз инспектәрё:—Кровате ма алак патнех лартнә-ха есёр, е?
Килхуҗи арәмё:—Пүрчё йәтәнса анма пуҗласан, тухса тарма аван пултәр тесе.

ЖАЛҒА

МИТТА ПЕТЁРЁ.

Шайман Мётри жалғаб сырнә. Хайён шула сурекең ачин сумкинчен туртса каларнә тетраткаран татса илнә пёр листа таса хут сине вәл пётёмешпех, пёр пурне пусмаләх та шура ыраң хавармасар сырса тултарнә. Сырнә-сырнә та, „Райсёрёспайне“ тенә сәмахран пусласа хай аллипе хай ала пуснә төле ситиччен пётёмешпех, пёр саспалли сиктерсе хавармасар, вуласа тухнә. Вуласа тухнә та колхоз председателә Пракух растратә туни шинчен, растратә туса та ун пирки ревкомисси колхоз членёсене пёлтерменни шинчен каламалли сәмахсем жалғаб сине кемесёр сиксе йулнине асәрханә.

— Капла йурамаст, — тенә Шайман, умёнчи хут сине пәхнә май, хайне-хай макәртатса. — Вәл сәмахсене сырасах пуласт. Антив, вулаччар. Вулаччар та пёлччёр. Пёлччёр те килсе төрөслеччёр.

Ача сумкинчи тетраткаран тепёр листа таса хут татса илнә вәл. Сырнә-сырнә, малтан сырнә хут шинчи сәмахсене йалтах сөнә хут сине кусарнә, йулашки шухашне те кертсе хунә. Вара вёрсёнёнрен тимлән вуласа тухнә. Питё те нумай, питё те кирлө ёссем, халех — сак кёске вәхәтрах — колхоз членёсене усәлән татса памали ёссем шинчен каланә вәл жалғаб шинче: Пракух председател ерехе ытларах йуратни шинчен, растратә туни шинчен, ревкомисси суккарланса ларни шинчен, ёскунёсене сухатни шинчен, итем шинчи тирпейсёрлөх шинчен, коңухсем катачки чупни шинчен, председател хутлөхөпе усә курса хашпёр хулигансем лайәх ёслекең хәрарәмсенчен кулни шинчен, пёчөк ачасем хөрү ёс вәхәтөнче амәшёсене мёнле чәрмантарни шинчен — вёсене вәлди уснә йаслө суртне хупса, вәл суртран сёмрөк машинәсем вәлди склад туса хуни шинчен, висёмсулах пусласа кәсәл сөс туса пётёрнө клубран сыснасем вәлди вите туни шинчен — сапах сыснисем лайәх пәхманран вилсе пыни шинчен, йут йала качча тухса кайнә трахсестра ыраңне никам та йулманни шинчен — сестраран та, трахомран та хәтәлтәмәр ёнтө, тасалтәмәр, тесе ләпланса ларни шинчен, МТС-чен тыра саппа тесе килнө трактар председател пиркийех пёр ерне хушши ёслемесёр ларни шинчен, председател уксана уссар салатса пётёрнёнрен колхоз государствә умёнче пысак парәмлә иккенни шинчен — финплана тултарса пыманни шинчен, ёсри стаханавла йухәм чәрмавлән сарәлса пыни шинчен, сак асәннә йөркесёрлөхсене кура колхоза сөнёнрен кёрекенсем сахал иккеннинчен нимән чухлө те төлөнемеле марри шинчен тата ытти, тата урәххисем шинчен те нумай-нумай, нумай та гөплөн сырнә пулнә ёсри йөркелөхшөн пётём кәмәлне пама хәтөр тәракан, сав вәхәтрах пухусенче гухса уссән каласма кәштах вәтанакан Шайман Мётри хайён жалғаб сине. Сырнә та, сырнә хутне гирпейлөн хуслатса конверт әшне чикнө. Унтан сав кунхинех пуштә йешчөкне кайса йанә.

— Антив, вулаччар, — тенә Шайман. — Вулаччар та пёлччёр. Пёлччёр те килсе төрөслеччёр.

Вуртса йулнә конверт, Шайманран уйрәлса. Ыртнә-вуртнә вәл, кайнә, кайнә та каллех вуртнә, кайнә каллех. Кайна-кайна йалтах йакалнә. Вуртнә.

Вурта-вурта хөррисем ун сөтөлсе те пөтнө. Йулашкинчен, Шайманран уйрәлнәранпа уйәх сурә иртнө хысқан аран-аран, райсёрёспайнә агрономсем төрлө тәпрасене иртнө суркунне анализ тунә чухне пылчәкләса хаварнәранпа та суса тасатман сөтелө сине пырса үкнө.

— И-и-их-их-и-кик! — тесе төлөннө тәрнә куслә деловод. — Ну-и начар ёслет пирён пуштә. 12 километр сөс вөт. 12 километәра 45 кун хушши килнө. Тфу! Сәкар сөртөсөсө вәл пуштәри ёслевсөсем.

Хай саппа каланә та, Шайман сырнә жалғабана мунча кеме кайакан служашчин портфөлө пек пёр хулам „Дело“ әшне пәрахнә.

Вуртаст жалғаб. Вуртсан-вуртсан саралма та пусләст. Йулашкинчен аран-аран, тепёр уйәх сурәран пусләх сөтелө сине, пусләх сәмси аине сарәлса үкме тивөслө пуласт.

— Н-да-а-а! — тесе төлөнөт пусләх. Кусләхёсене сәмки сине улантараст. — Халех төрөслөс ку ёсө. Кайса төрөслөс. Н-да-а. Чим-ха, Чим! МТС шинчен сырнә? „МТС-чен тыра саппа тесе килнө трактар... пёр ерне хушши...“ Н-да. Унта парас кәна. Кайса төрөслөччёр.

Пусләх резолюци хурса панә Шайман жалғаб каллех деловод аллинче. Вәл әна тухса кайакан хутсене шута илсе пымалли кёнеке сине пәллә туса йуласт. Пәллә туса йуласт те, посылнәйә чөнсе илсе жалғабана МТС-не лөсөсе пама хушаст. Лөшө итлет. Лөсет. Чи малтан кус умне пулнә сыннән, йарханахне йарса темөскер шутласа ларакан бухгалтерән сөтелө сине пәрахса хавараст.

Вуртаст жалғаб. Вуртсан-вуртсан, аран-аран тепёр уйәхран директар алине ленкме тивөслө пуласт. Директар вуласт.

— А-ха, мён вара уншән? — тет вәл төлөнесе. — Трактар пёр ерне хушши ёслемен. Төрөс. Уншән, простойшән түленө пире колхоз. Пире парәм сук ун урәх. Чим-ха, чим. Пире мар ку жалғаб! Акә, ..., финплан вәхәтра тулмәст! ... „Вара, савәнта парас. Финпайне лөсөсе парас. Е-ей!.. деловод!“

Директар резолюци хурса панә жалғаб каллех деловод аллинче. Вәл әна килсе кайакан төрлө хутсене шута илсе пыракан кёнеке сине пәллә туса йуласт. Пәллә туса йуласт те финпайне лөсөсе параст.

Вуртаст жалғаб. Шайман сырнә жалғаб сурри ытла ёнтө резолюцисемпе тулнә. Акә, финпайнә пусләхө те резолюци лаплаттарса хураст ун сине.

— Пирён ёс мар ку ёсө төрөслөме, — тет. — Клуб шинчен те сырнә иккен те. Сүтөспайнә ёсө ку. Савәнта парас. Кайса төрөслөччёр. Е-ей! Деловод!

Деловод хашәлтатса көрет. Шайман жалғабине алла илет. Пусләха отчот тунә чухне кирлө пулмалли төрлө хутсене шута илсе пыма йатарлатсах тунә кёнеке сине пәллә туса йуласт вәл. Пәллә туса йуласт те жалғабана сүтөспайне лөсөсе параст.

— Интереснә! — тет сүтөспайнә сүт кусләхлә пусләхө. — Пирён мён ёс пур ку жалғаб сүмөнче! „Клубран сысна вити тунә... Сыснисем вилөсөсө...“ Мёншөн вилөсөсө? Чирлөсөсө пул. Мёнле чир?

Трахом. Тёрёслес пулаф. Райсывлахпайне парас кәна. Кайса тёрёслечёр.

Резолюци хураф пусләх. Жаләбәна сывләх пайне ләссе пама хушаф.

— Ниччава-а-а!—тет сывләх пайен пусләхә.— Халә чирлемессә. Иртнә сулхине вәт, ...да. Чим-ха, чим! И-и-и кунта! Темән те пёр сырнә кунта. Пирән ес мар ку. Түрех райёстәвком председателә патнә ләссе парас. Е-ей?!

Йалтах резолюцисен айне пулнә жаләбә председател умне пырса вытрә. Питә асапланса вуларә вал. Жаләбәна хәсан сырнине, кам сырнине сапах, мән чухлә тарашсан та, вуласа кәлараймарә. Йулашкинчен, тарәхса ситнипе сәмки тарәх тар пёрчисем шәрәаланса анма пусласан— „прокуратурә аллине тёрёслеме парас“ тесе халичченхи темисе резолюци сине тепёр резолюци хучә.

Жаләбә прокурор аллинче. Жаләбәра асәннә колхоз председателне тата колхозри парторга прокурор хай патне чентерчә.

— Ситрёмөр!—терёс вёсем пёр харәс.

Прокурор малтанләха хай пүлёмне парторга сәс кеме хушрә.

— Мәнле ёссем?—терё вал, кәмәллән ала парса.

— Аван пурәнәтпәр,—терё парторг.— Сәтарсәсен йулашкиёсене пёр хёрхенүсёр пётерсе пыратпәр.

Чылай каләсса ларсан-ларсан прокурор аңа мәншән чентернине пелтерчә. Умәнче выртакан жаләбәна тыттарчә. Парторг жаләбә вулаф.

„Райсёрәспайне. Килсе тёрёсләр-ха тархасшән... Председател ертел укнипе кунән-сёрән ерех илсе МТС-не парас, тёрёслечёр. Райсёрәспайен пусләхә... ерех илсе ёсет... ревкомисси нимән те тёрёслемест... Простойшән колхоз пире түлесе татнә... Финпайне парас, тёрёслечёр... МТС директарә... хулигансемпе пёрле херарәмсене хесёрлет... Сутёспайне... клубран сысна вити турёс... Финпайен пусләхә... председател пиркийех пёр ерне ёслемесёр ларчә... Деловод... килсе курсан кунта теләнсех кайатар, вредителсем... пирән ес мар ку, сывләх пайне парас... финплан та вәхәтра... райёстәвком председателне... трахсестра йут йала качча кайнә хысән... килсе тёрёслессе шансах йулатәп...“

— Аңланаймастәп!—терё парторг.— Мәнле хут ку?

Прокурор аңа колхозри йёркесёрлөхсене кәтартса сырнә жаләбә сәмахёсем тёрлө пусләхсен резолюцийёсемпе арпашәнса кайни сінчен каларә.

— Сук,—терё парторг.— Пирән колхоз сінчен капла намәса пелмесёр сырма елексёсем сәс пултаращә. Пырса курәр, ёненместёр пулсан. Клуб та пур пирән. Сысна вити те пур. Йаслө те. Пурте йёркелә. Иртнә сулхине пулсан, каласан та йураф. Чан та, Пракух председател хусаләха йухантарма пусланйччә.

— Савән сінчен ку... Пракух сінчен.

— Пракух мар хәл пирән председател—Шайманәв Мётри.

— Шайманәв? Вара савән жаләби ку!

Кәштах тарсан Шайманәв—султаләк кайала сырнә жаләбән автарә, кунсеренех сирепленсе пыракан колозән пайанхи председателә—пүлеме кечә. Прокурор аңа тулли кәмәлпа хаваслән сәкленсе ала пачә.

Нахал Михаља

— Михаља, авән сәпма айда, тесен Михаља хәнт та тапранмаст.

— Михаља, пәтә симе тар, тесен:

— Ех, манән пысәк кашәкәм әста-ши?—тесе йәкәл-йәкәлах тарәф Михаља,—тесе вулаттәмәр печәк чух епёр пёр кёнеке сінче кахал Михаља сінчен.

Аңчах Тренкассинчи (Шупашкар р.) комсомолец Столзаров, Михаља пек мар: тырә вырма чёсен те, авән сәпма чёсен те, пәтә симе чёсен те йәкәл-йәкәлах сиксе тәмаст.

— Улаха кайатпәр, тар!—тесен вара,—ай, манән пысәк хуткупәс әста-ши?—тесе йәкәл-йәкәлах сиксех тарәф. Сәпла вара Столзаров Шурә, укса арчи пек, мән гармонне сәкса сёрә-сёрәпе улахсене сүресе колхозра ултә уйәх хушшинче 29 ёскунә сәс тунә.

Гр. Петров-Ливаш.

Ёскё мыскари

Сёрпү реионәнчи Йенешкасси йаләнче пурәнәкан Вашили Спиридонәв августән 28-мёшёнче темшён питә те вәйлә ёснә те тепёр Вашили Короловпа сәпәсса сүр сухәлне сүхатнә. Хайхи Спиридонәв ирхине тарәф те, түрех Королов патне уттарәф.

— Парса йар-ха сүр сухала!—тет.—Есё илсе йулнә вёт аңа?

— Пелместөп,—тет Королов.—Епё илнө пулсан та парас сүкчә. Распискә сырса паман вёт сана еп уншән. Актә та сырман.

Спиридонәв тухса утнә вара. Халә те сүр сухалпах сүрет, тет.

Вашкин.

ФАШИССЕН „РЕКОНСТРУКЦИЙЁ“

О. Я. Михайловский
юкерчөкә. („Прессклише“.)

— Тата темисе бомбә пәрахсан, хулана реконструкциялес план пётөмпөх тулаф.

Правлени ларăвĕ

Чĕннĕ сынсем пурте тенĕ пекех вăхăтра ҫитнĕ колхоз канцелярине. Председатĕл те персе ҫитнĕ.

— Ну, пуҫлас ларăва,—тенĕ вăл.

— Пуҫлас, пуҫлас,—ҫирĕплетнĕ ыттисем те.

Анчах ҫав вăхăтрах председатĕлен чейе куҫсем урампа пушăт лавĕсем иртсе кайнине курнă.

— Ах, пушăт, пушăт кирлĕччĕ-ха мана,—тенĕ вăл. Хай ҫавăнтах хай пушăт илме тухасси ҫинчен пĕлтерсе хăварнă ыттисене.

— Пушăт? А-а, пушăчĕ мана та кирлĕ-ха вăл, тухса илес-ха манăн та,—тенĕ председатĕл заместитĕлĕ хай пушăт илме тухнă чухне.

— Ара пушăтсăр мĕнле пурнан? Кушил тума-лаччĕ-ха, тухса илес,—тенĕ бригадирĕ.

— Да-а, пушăтсăр кансĕрех ĕнтĕ, ак пайан мана арăм вăрҫса пĕтерчĕ, „ҫапата тума ўркенсе ботинкапах тыр выртарай“ тет, тесе тухрĕ ревком председатĕлĕ.

— Кирек кама та пушăчĕ пăсмĕ-ха, тухса илес пур чухне,—терĕс ыттисем те.

Часах пушăт лавĕ умĕнче 10—12 ҫын пуханса тăчĕ: колхоз правлени членĕсемпе активĕсем.

Васкавлă илчĕс пушăта. Тепĕр сехетренех канцеляри пўрчĕ пушăтпа тулса ларчĕ.

Хĕвел аннă пирки краҫсын ҫутмала пулчĕ.

— Ну, пуҫлапăр ĕнтĕ ларăва,—пуҫласа йачĕ сĕтел хушшине кĕрсе ларнă председатĕл.

— Ыйту кун йĕркинче пĕрре анчах: вăл бригадир суйласси пулса тăрай, урăх ҫук-и улшăнусем?

— Ҫук,—илтĕнчĕ пĕр харăс.

— Апла пулсан тўрех суйлама пуҫлапăр. Кама суйлас тетĕр?

— Селиванăв!

— Кузьмин! Барышникăв!—илтенеҫсĕ сасăсем. Йĕркесĕр пăтрану пуҫланса кайрĕ.

— Ҫук, Барышникăв ĕсет, апа йурамасҫ, ҫитменнине хай те кунта ҫук,—терĕ ревком председатĕлĕ.

— Есĕ ху та сыпнă халĕ,—асăрхарĕ председатĕл.

— Тунмастăп сыпнă, анчах епĕ нуша пирки, шыва анса кайса шăннă пирки пăртас сыпрам,—ответлерĕ вăл,—а вăт есĕ килте ларнă ҫĕртех ĕссе килнĕ,—терĕ вăл, председатĕл хай те ўсĕрине курса.

— Ҫитĕ ан шавлăр, ĕсе пĕтерес, терĕ бригадир.

А-а, есĕ те ўсĕр иккен,—йарса илчĕс апа правлени председатĕлĕпе ревком председатĕлĕ (алăпа мар, сăмахпа).

— Епĕ кăна мар, пурте ўсĕр кунта,—терĕ бригадирĕ тўсеймесĕр.

Чаннипех те вĕсем пур те ўсĕр пулнă. Председатĕлĕ те, заместитĕлĕ те, членĕсем те, бригадир суйлама тăратнă кандидачĕ те ўсĕр пулнă. Кашнийĕших председатĕлтен сăмах ыйтса хай мĕншĕн ĕснине тĕплĕн каласа панă.

— Йурĕ ĕнтĕ,—терĕ председатĕлĕ йулашкинчен,—сынсене, хамăр колхозниксене ан систерĕр, атту вĕсем собранинче хĕртеҫсĕ хамăра.

— Тĕрĕс,—терĕс ыттисем.

Ҫапла пулса иртнĕ лару. Ҫапах та бригадир суйланă вĕсем, анчах протоколĕ пулман, мĕншĕн тесен апа ҫырма пултаракан урă ҫын пулман.

* * *

Ҫак ĕс пĕтĕмпех Тикаш йалĕнче (Патăрйел р.) Ворошилăв йачĕпе хисепленекен колхозра пулса иртнĕ. Ҫапала унта колхоз активĕ, ĕсĕсем те актив майлах пыраҫсĕ вара.

М. Аркай.

Ėскĕ ҫыннин тĕлĕкĕ

Ерех кĕленчисем:—Ан йар, ан йар! Ҫак ҫын пире пушатса кайнă...

— Иван Иванӑч: сан патӑнта пурнакан Симаков производствӑра мӑнле ӗслесе пыраӑ?

— Мӑн тума кирлӗ сана?

— Ара вӑл, Симаков... ман хӗре качча илесшӑн.

Пёр купа ыйту: 1) зайом җинчен; 2) укҗа-тенкә җинчен; 3) җул-йёр җинчен; 4) сёт-җу, 5) аш-какай парса татасси; 6) тырпул пухса кеме хатёрленесси; 7) патшаләха тырпул тәратасси; 8) клешч-семпе кәрешесси; 9) савәтсен строителствисене рабочисем йарасси; 10) җул хатёрлесси; 11) вәрман хатёрлесси; 12) района сводкәсем тәратасси җинчен сүтсе-йаврәҗ ийунён 29-меш кунёнче пулнә ирхи канашлура.

Ирхи канашлу хупансан кәнтәр тәләнче райфинпайне, Магейёв йулташ патне кемеле тесен, хәшпёр йалсовет председателәсем:

— Тата мән шалчи сиксе йулнә-ши? — тесе үпкелешрәс.

— Мән үпкелешмели пур,—терә вәсене хирәс районри учрежденире ёҗлекен пёр җын.—Ыйтусем тата 2—3 дүжин та пур. Пуҗа кәмест тени те тәрәс мар. Инженерсен пуҗне темән җул пыҗак комбинат проейкчәсем ырнаҗаҗсә. Унта миҗе труба, цех, алак, җүрече, кәтес, а колхозниксен пуҗне 2—3 дүжин кирлә ыйтусем кәрәймәсә-и?

Кәнтәрлахи канашлура тепёр җур дүжин ыйту сүтсе йавнә хыҗҗан, каҗалапа райёҗтавком председателән кабинетне кәчәс.

Малтанхи икә канашлусенче йатланипе колхоз, йалсовет председателәсен пуҗсәсем йантәраса җәс лараҗсә.

Җак 10—12 кун хушшинче кашни кунах пәрер йе 2-шер, 3-шер пулса иртекен канашлусенче докладчиксен сирәп кадрә тата тәрәкленчә.

Сәмахәсене алмаз пек җивәч кәларса пыракан пулса карәс вәсем.

— Пирән йапәх ёҗлесе пырасси пур-ха. Җапса салатмала,—терә пёр докладчикә.

— Халә клешчесене хирәс полнай революци пуҗламала!—тесе чәнчә Кашни ийунён 11-мешәнче. Ун хыҗҗан черетлә докладчик районри Уполкомзаг пуҗләхә Палкин йулташ тата җәнә лозунг пачә. Вәл:

— Халә епир ёнтә партипе правителствә хушнә пек ёҗлеме тытәнатпәр,—терә.

Астәвәр, партипе правителствә хушнә пек ёҗлеме халә тин тытәнаҗсә.

Канашлусене хирәслес мар. Черетлә кун йеркине Петрав кунён чаплә итогәсем җинче сүтсе йавма сәнес. Вәл ыйтупа докладчиксем Ахманейре киләрен ёҗкә тунине, Калайкассинче 320 килрен 200 киләре ёҗкә пулнине, Апчар йалсоветәнчи колхозниксем Йәләмра утә җуласса пәрахса килнине пәләртса пама пултараҗсә. Докладчике вәл кун денатурат ёҗсе куҗсар пулнә райкомол работникне А. Черникәва уйәрма йура.

Петрава „кәтартулә“ хатёрленсе 574 литр ерех җине 400 литр денатурат нагрукә сутма пултарнә Калайкас йалпо председателне Ф. Дубровскине суд заҗеданинче доклад тутарма йура.

Вир. Мётри.

Вәрманкаҗри (Вәрмар р-нә) колхоз правленин җетовочә бұрократ мар, килән-кайакансемпе пите те калаҗма йуратакан җын. Кирек мәнле ыйту җине вәл җийәнчех тәрәс те татәклә ответ пара. Пёррехинче җапла пёр колхозник кәңцәларине пырса кәнә. Пырса кәнә те йәри-тавра пәхкаланә. Пәхкаланә та каланә:

— Мәнле плакат ку сирән? Вуларәм-вуларәм, әнланаймарәм.

— Җурри кәна унта,—тенә җетовод.—Җур плакатне җурса пәрахнә.

— Кам?

— Хам.

— Мәншән тата? Мән пулнә?

— Пулаҗси пулман та. Уборшчицапа алхасра-мәр та ёнер сәтел җинчи чернилница стена җумне сирпәнсе кайрә.

— И-и-и!—тенә колхозник. Плакат вараланчә-и вара?

— Вараланчә җав. Вараланнине чәрсе пәрахрам. Җурри кәна йулчә.

— Иртнә җулхи пекех апла. Астәватән-и? Ман патәмра ёҗнә җухне ес манән ёҗкәнеки страницисене чәре-чәре тапак туртрян. Ёҗкунәсен шу-чә җурри кәна йулнәччә.

— Аплах мар пу?

— Җаплах җав. Вара кайран тепре ёҗтертәм те, ытлашшипех, малтанхинчен те нумайрах ёҗкунә туса патән.

— А-а-а... Апла пулсан йурә хәй,—тенә җетовод.—Епә җаплах, җурри кәна йулнә тесе...

К. Шүпке.

Мәне пәлтерет.

Шупашкарта, Володарский урампа иртсе пыратәп. Кунсерен җәнелекен хула илемләнхне, җывләшра йаранакан самоҗотсене, йәритавраләха сәнатән. Типографи тәлне җитнәччә. Җитнә-җитменех манән пуҗ тәрах пёр витре җыв сапанса анчә. Сасартәк нимән әнланса илеймен пирки чарәнтәм та, пәхатәп. Мана хирәс уҗалнә җүречерен пёр буфетчица, тин җәс ман җине сапса пушатнә җыв витрине аллинче тытса тәраканскер, йәх-йәх-йәх кулса ахәлтатә.

— Вара, чим-ха,—тетәп.—Ку мәне пәлтерет?

— Ку-и?—тет буфетчица.—Ку вәл буфетри тас мар җывсене урама кәларса тәкнине, тәкнә вәхәтра ун тәлне есә пулнине пәлтерет.

— Апла иккән,—терәм те вара, вараланчәк кәпе-йәмсене уләштарас шутпала киле, арәм патне вәскарам. Арәм та:

— Ку мәне пәлтерет?—тесе манпа йатлаҗа.

— Ку-и?—тетәп.—Ку вәл типографи буфетәнче ёҗлекенсен култура җуккине, вәсем җынсене те, хәйсене те хисеплеме пәлменнине пәлтерет.

„Капкән“ каҗҗирә Попов Иван.

Пуш парapan çапакансем

Хёрлэ Чутайа пырсан, урам тәрәх хулен, мехелпе, кәвакал пек пәр йенчен тепәр йенне ййванкаласа пыракан сынна курсан,—вәл, паллах, Хёрлэ Чутай сәрпайән пусләхә Ленинградский йулташ пулаф.

Есә пыраф вәл 10—11 сехетре, йе тата кайрантарах, „хулен кайакан маларах тухнә“ тенине ашра тытса, йе „кун ирттәр те сәр ирттәр“ тенә принциппа.

„Пупне кура—прихучә“, тенә ваттисем. Çавән пекех „мәнле пусләх—çавән пек аппарат“ теме килет кунта. Акә, февралъ уйахәнче сәрәс комиссариачә кәр тыррисене мәнчул акмалине кәтартса план йараф, хаçатсем сине те сәптарса пәлтерет. Анчах Йакку Иванчә хайән агрономөсемпе 6 уйах хушши пуш парapan сәпсах вәхәта иртерет—плана никама та вәлөсә памаст: „вәхәт ситсен колхозсемпе уйрәм хуçаләхсем хайсемех чухласа мән кирлине акәс“ тенә пулмала. Анчах план колхозсене сәс мар, финанс оргәнөсене те кирлэ. Ләшсем плана йитаçсә, Йакку Иванчә пәр май: „ыран парәп“—тесе ларат.

Анчах ку ес сәс мар кунта кайа йулни. Ийүнән 11-мәшәнче Тәпәстәвкомпа Халәх Комиссарөсен Совечә оклаплә страховани иртерес теләшпе уйрәм постановлени кәларасә, унта сәр оргәнөсене те хутшәнса пулашма сәннә, мәншән тесен

социалисәмлә пурләха сыхлас ес пурне те пырса тивет. Анчах Ленинградский йулташ страхово йоргәнсене пулашма мар, вәсене кирлэ спискәсем те памаст, мәншән тесен унән ниçта та йөркеләх сук. Сәмахран, әратлә выләхсене колхозсәнче тәрәслесе пәхсан, выләх кенекисене йурәхсәр сәрсә пыни куранчә. Акә, „Хёрлэ партизан“ колхозра пәр урасәр лаша пур. Вәл пәлтәрех йурәхсәра тухнә, анчах зоотехниксен кенеки тәрәх пайан кун та әратлә айәр шутәнче тәраф. Çав вәхәтрах чылай колхозсенчи чән-чән әратлә айәрсем, енесем, вәкәрсем, такасем, сысна асисем кенеке сине сәранаймасәр тәрасә, колхозсене саккун тәрәх илмели ләготәсене пама чәрмантарса тәрасә.

Ес сине пурне виттәр пәхса ларнәранах та пулэ сав, колхозсәнче те йөркеләх сахал. Акә, ийулән 25-мәшәнче пәр кун хушшинчех икә колхозра вут сиксе гухрә. Пәринче, Тури-Выл колхозәнче уйра сәмелте тәракан кәлтесем хыпса илнә, 10 сәмел суннә. Тепринче, „Прогресс“ колхозра ене фермин сурчәсем, 3000 тенкә тәракан айәр, 2 ват сысна пәтнә.

Унта та, кунта та хурал тавраш пулман.

Паллах, ку аппарата йурәхсәр сәнсем пур. Анчах районри организацисем Йакку Иванчәна сурәмран ләпкаса сәс усраçсә.

У х а.

Халәх пултарулаҳә сүртәнче

рис. Иванов

— Ваттисем: Ахал лариччен кәрәк арки йәвала, тенә. Ак епә пайан иртенпех, драмәла музәк кружокөсене репертуар тупса парас теләшпе, „кәрәк арки йәваласа“ ларатәп. Есә мән тәватән-ха?

— Епә-и? Сана пулашатәп.

Иабач Хәлип Кирилч Маркәв, вулав сүрчә вәлди хвәттер шыраса кашни киле кәрсе высса пушаннә хырымә те сүрәм сүмне сыпәсса ларчә.

— Ох,—тарәнән сывласа илчә вәл хвәттер тупайманшән тарәхса,—хәсан пулаҗ-ши вәл пирән йалта клуб? Ак хәл хвәттер шыраса сүре. Пулмаст, апат кайса сийес пулө.

Хәйән йәлтәр пусә пек авәнчәк пуслә кәсәтне аран-аран сәтәрсе килнеле лепәстетрә.

Авә, Хәлип Кирилч телейнех пулаҗ, Уқсине инке шыв асма кайаҗ. Хәлип Кирилч йулашки вәйне пухса аңа хәваласа ситрә.

— Ох,—сывласа илчә вәл, ешеннәскер.

— Мән пулчә, ара, пит ахлататән,—хыпәнса ыйтрә Уқсине инке.

— Мән, мән пуласси...—пусларә вәл йәваш сассипе, хәйән куҗсуләсем шәпәртатса анчәс,—пайан күнәпех вулав сүрчә вәлди хвәтер шыра-рәм,—тәсрә вәл кәмәлне хытарса,—анчах никам та йамаст. Сирән патра та пырса пәхрәм, есәр килте сукчә.

— Сапла, епә кәнтәрла тәләнчә кәпә сума кәрәм. Хвәттерне йама та пултаратән.

— Чанах йаратән-и?—савәнса карә Хәлип Кирилч. Унччен шывланнә куҗсәсем сүталса карәс, тутисем ирәксәр кулчәс.

Хәллехи кун мулкач хуринчен те кәскерех, каҗ-часах пулаҗ. Лампә сүтнә сәре Хәлип Кирилч-па йалсовет сәкретарә Рйадәв Г. персе те ситрәс. Кәштах ларкаланә хысҗән Рйадәв ыйтрә:

— Инке, епәр хвәттер пирки каласма килтәмер.

— Хвәттерне йарасси йаратән. Мана, ват сын-на, пұрт ашәтасси те йәвәр. Хәкә тепле пулаҗ сирән?

— Хәкне, шула хвәттер йанәшән мәнчул те-нә?—ыйтрә Хәлип Кирилч.

— Вәсем уншән уйәхне 45 тенкә тўленә.

— Епәр те савән пек тўлетпәр. Хутма вут сителәклә паратпәр. Вут сүрнәшән 2 тенкә хушас тетпәр, вара уйәхне 47 тенкә тўлетпәр.

— Йураҗ, йураҗ,—киләшрә Уқсине инке.

Догәвәр—мән сырмасәрах тухса шурәс. Хәлип Кирилч тепәр куннех шкапсене, кәнекесене хәйәх куҗарса пәтерчә. Хвәттер лайәх—пұрчә пысәк. Савәнаҗ Хәлип Кирилч. Каҗ пулсан вара пұрт тулли халәх. Хәшә шашкәла, хәшә шахмәт-ла вылҗасҗә, хәшәсем хәсәт вуласҗә, теприсем патефон каланине итлешән. Пусләҗ вара Хәлип Кирилч патефон калаттарма.

— Вәт мәнле епә?—шутлаҗ вара хәй ашәнчә вәл.

Пәр уйәх иртет, иккә... Уқсине инкене хвәттер укҗи тўлессине аса та илмәсҗә.

— Хәлип Кирилч, хвәттер укҗи хәсан тўлөсҗә вара? Акә ыран пасар пулаҗ, пушмак илме укҗа кирлә,—тет Уқсине инке сәтәк пушмакә сине пәхса.

— Йалсоветран кайса ыйт, парасҗә.

Уқсине инке йалсовета пырса сәдәсәтәлтен, Шандарәвран, укҗа ыйтрә.

— Сук,—ответлерә вәл пуҗне сәклемесәр.

— Хәсан пулаҗ?

— Паллә мар.

Уқсине инке кун хысҗән тата 6—7 хут кайса пәхрә, укҗа илме тесе. Анчах йалсоветәнчә пәр-майах—сук!—тесе ответлөсҗә.

Кайран вара йал хушшинчә сәмах тухрә: Брас-тәвә Ксенине тўлемели укҗана йалсовет сәдәсәтәлә Шандарәв, избач Хәлип Кирилч, йалсо-вет сәкретарә Рйадәв, пәрле есә йанә, терәс.

Уқсине инке районти прокурор патне жаләбә сырса йачә. Прокурор укҗана памала тесе резо-лүци хурса йалсоветне йанә. Анчах Шупашкар-Есмәл йалсоветәнчи (Сәнтәрвәрри районә) тарән пырсем укҗана халә те памасҗә, пама та шухаш-ламасҗә.

Илек.

Елөк районәнчи Матәкра

— Итле-ха, Степпан Шумилыч. Мәнле ес, хәй-ма вәрлама кайакан кушак пек урусене сәпәсән сәклесе утатән—сәр сәмәрәлесрен хәрамастан пулҗске?

— Атә сәмәрәлесрен хәратән. Хамәрән тавар вәт. Хамәрән мастерскойәнчә тунә, хамәрәселенә. Пәлетән ентә мәнле иккенне...

Ив. Кәвик.

(„Прессклише“).

Лондәри „лунатикән“ уйәх витәр кура-нан „мирлә пурнәс“ сүлө.

ВУЛАКАНСЕН ЖАЛАБИСЕМ

КАПКАН ЙУЛТАШ!

Пёррехичче, епёр йулташна иксёмёр те лавкана кёрес шухайшна кёпер урла касма тытатма. Шай сурма кёпере ситсен епё сывлаша хайпартам та, нэй! персе антайм хырамна кёпер сине. Хырам чытма сук ыратрё. Ситменнине сылтат аллан пёчак кача пурни шарт! тусах сикрё. Тарсан йулташа пыхатан та, ман йулташан пусё сес кёпер синче. Ытти ут-пёвёсем пётёмпех кёпер айёиче. Йанаххиле кёпер хаминчен сакланса таят. Аран-аран калартам айна шайтатран. Саварёичен йун тухай хайён, чёлхине шайтарна, икё шайлё укнё. Иксёмёр те кёпер сывайхёиче ларакан „Сиккасси йалсовечё“ тесе сырса сапна сурт йеннеле тискеррён пыхса илётёмёр те, лавкана кёрес ёмётсене татса пулницана кайрамёр. Аста аманни синчен тухтарсене те, ытти сынсене те вайтамасарах каласа патамёр.

И. П.

Канаш р.

КАПКАН ПУСАНА!

Есё сул суренё чухне Хёрлё Чутай районёичи Мян Хамарка йалсовечён канцелярине ан пырах! Унта сана Мян Хамарка йал сынни тавас тейёс. Килсе курас пулсассан та, канцеляри

патне ситсен шала кёрес умён, кантак вишёр пых малтан, алакне урас умён хайхупа итле, алакне уссассан малтан уруна йариччен пусна чиксе пых, пёчёк кабинкара сын сук пулсассан кёрсе тух. Кабинкара йалсовет председатёле Кудрявцёв йулташ пулсассан, кайала тухса тарар, мёнишён тесен, атту вай, час-часах сынсене питсёмартинчен сс-сат! тутарса ничет пусса йарат, кайран хавах та сисеймён Мян Хамарка сынни пулса лорнине.

Пёрре сапла ийуё уйахён 12-мёш кунёиче Тимофейёв йулташа хайён кабинетне илсе кёртсе ничет саптарса йачё. Асту, пусана, сана та астарса кёртсе саван пек туса ан йатар.

ЧУРТАЙ.

КАПКАН ТУС!

Вармар посылкинче, чаваш орфографин проектне сүтсе-йавас тёлёшле пулас, вывёскасене урахла орфографиле сырнай. Акё Вармар районёичи пахча-симёс кантурён вывёскинче „ч“ саспаллине авалхилле сырнай, „Пуштапа телекрахвун“ тесе пырса сапна почта умне. Мён самах-хавай „телекрахвун“? Епё ку самаха пёлме пултараймастан вара, йулташ, нихайш словарте те ун пек самаха тунаймарам.

А. КУСПАВАН.

КИЛЙЫШРИ КАЛАҢУ

Колхозниксен културлăх кунсеренех ўсет. Кър май-
тăрлăх вăсенчен пианина ыйтакансем пур. (Хасатсенчен)
Н. Свѣтлов ѳкерчѳкѳ

Ашшѳ:—Кам пианина туйанас тет—аллăрсене тăратăр! (Раççасăр пуçне пурте ал тăратасшѳ).

Амăшѳ:—Ваçça, аллуна ма тăратмастăн?

Ваçça:—Мана, пианина мар, çăвар купăс кирлѳ.